

Modersmålsbaseret undervisning-

Gruppebaseret indsats på 4. klassetrin

Data

Serietitel og nummer Faglig rapport 2017
Titel Modersmålsbaseret undervisning
Undertitel Gruppebaseret indsats på 4. klassetrin

Forfattere Simon Calmar Andersen
 Maria Knoth Humlum

Med bidrag af
Rambøll Management Consulting

Afdeling Institut for Økonomi
Udgiver TrygFondens Børneforskningscenter
URL <http://www.childresearch.au.dk>
Udgivelsesår Marts 2017
Redaktion afsluttet Juni 2016

Indhold

1. Indledning	2
2. Forsøgets design.....	3
2.1 Rekruttering.....	3
2.2 Indsatsen	4
2.3 Lodtrækning.....	6
2.4 Balance i udgangspunktet.....	7
2.5 De deltagende elevers baggrund	9
2.6 Datagrundlag	10
2.7 Analysemodel.....	12
2.8 Frafald og svarprocenter.....	13
3. Effekter af indsatsen.....	15
3.1 Implementering.....	19
4. Konklusion	21
5. Referencer.....	22

Bilag:

Bilag a: Analysemodel og effekter

Bilag b: Implementeringsanalyser

Bilag c: Erfaringsopsamling - Casestudier

Bilag d: Almen Sprogforståelse - et nyt undervisningsområde

1. Indledning

Det er veldokumenteret, at børn med indvandrerbaggrund generelt set klarer sig dårligere i uddannelsessystemet sammenlignet med børn med dansk forældrebaggrund (Egelund & Rangvid (2005), Egelund et al. (2011) og Andersen & Rambøll (2010)). Samtidig mangler der viden om, hvilke indsatser der kan hjælpe børn med indvandrerbaggrund i deres sproglige og faglige udvikling. På denne baggrund har Undervisningsministeriet igangsat et forsøgsprogram om Modersmålsbaseret Undervisning. I forsøgsprogrammet afprøves og evalueres en række indsatser, der sigter på at integrere udviklingen af alle elevers modersmålskompetencer i den almindelige undervisning i folkeskolen.

Det samlede forsøgsprogram er tredelt og indeholder: 1) forsøgsindsatser målrettet hele klasser på mellemtrinnet (4. og 5. klasse) i efteråret 2013 og 2014, 2) forsøgsindsatser målrettet mindre grupper af tosprogede elever på 4. klassetrin i foråret 2014 og 2015 samt 3) forsøgsindsatser målrettet mindre grupper af tosprogede elever på 1. klassetrin i foråret 2014 og 2015.

Denne rapport¹ præsenterer resultaterne fra den anden del af forsøgsprogrammet angående en forsøgsindsats målrettet mindre grupper af tosprogede elever i 4. klasse. Forsøgsindsatsen (Almen Sprogforståelse) er blevet afprøvet over to runder i foråret 2014 og foråret 2015. Indeværende rapport er derfor den tredje, der udgives i relation til det overordnede projekt, idet at der er blevet udgivet to rapporter *Indledende analyser af forsøg med modersmålsbaseret undervisning* og *Modersmålsbaseret Undervisning – Klassebaserede indsatser* omhandlende den første del af forsøg om modersmålsbaseret undervisning.²

Analyserne i indeværende rapport viser, at der efter forsøget ikke blev identificeret systematiske forskelle mellem de mindre grupper af tosprogede elever, der havde modtaget Almen Sprogforståelse og de grupper af elever, der ikke havde modtaget nogen særlig indsats udover den almindelige undervisning. Om dette skyldes, at indsatsen reelt ikke har haft nogen effekt på de elever, der modtog den, eller om det i virkeligheden skyldes, at der ikke deltog et tilstrækkeligt antal elever i forsøget til, at det var muligt at identificere systematiske forskelle mellem grupperne, er uvist.

Det er i den forbindelse værd at bemærke, at til trods for, at der blev gjort ekstra forsøg på at rekruttere flere skoler til forsøget, viste det sig vanskeligt at finde skoler, som opfyldte kriteriet om, at de kendte til grupper af elever på det relevante klassetrin, som var fælles om et andet modersmål end dansk og beherskede dette i tilstrækkelig grad til, at det kunne inddrages i undervisningen. Dette indikerer, at selvom der havde været positive effekter af denne evaluerede indsats, så ville det være et meget begrænset antal skoler i landet, som har elevgrundlaget for løbende at tilbyde en sådan indsats. Omvendt er det også værd at bemærke, at de deskriptive analyser i nærværende rapport viser, at de elever, der deltog i forsøget, gennemsnitligt klarer sig dårligere end andre børn i de nationale test. Dette tyder på, at der kan være god grund til at iværksætte særlige indsatser for disse børn.

Rapporten er opbygget således, at forsøgets design, herunder rekrutteringsprocessen, indsatsen samt lodtrækningsstrategien først præsenteres. Efterfølgende præsenteres forsøgets resultater i grafisk form og afslutningsvist diskuteres disse resultater.

¹ Rapporten er udviklet i godt samarbejde med Rambøll. Der skal herudover lyde en stor tak til Nanna Bøgh Laursen for at have løftet den store opgave med at samle alle resultater til en rapport på bedste vis, Michael Rosholm for at spille en stor rolle i projektets opstart, Kamilla Trille Gumede for rigtig god sparring undervejs, samt til Line Ringgaard og Søren Storm for kompetent forskningsassistance.

² Da rapporterne afrapporterer metoder og resultater fra samme forsøgsprogram er teksten i indeværende rapport flere steder identisk med tekst fra rapporten "*Modersmålsbaseret Undervisning – Klassebaserede indsatser*".

2. Forsøgets design

Afprøvningen af forsøgets indsats – Almen Sprogforståelse – var tilrettelagt som et lodtrækningsforsøg. Det indebar, at der blandt de deltagende skoler blev trukket lod om, hvilke der modtog indsatsen, og hvilke der var i sammenligningsgruppen, og som dermed ikke modtog nogen særlig indsats udover den almindelige undervisning. Fordi der blev trukket lod, er det tilfældigt hvilke skoler der modtog indsatsen, og de to grupper var derfor i udgangspunktet ikke systematisk forskellige. Alle systematiske forskelle mellem de to grupper efter forsøgsperioden kan derfor tilskrives indsatsene, da det var den eneste systematiske forskel mellem de to grupper, inden forsøget. For at kunne være forholdsvis sikker på, at forskelle mellem grupperne skyldes indsatsene – og ikke blot tilfældigheder – er det imidlertid vigtigt, at et tilstrækkeligt antal elever og skoler deltager i forsøget. Hvis for få elever deltager i forsøget bliver det sværere at identificere eventuelle effekter af indsatsen.

Inden forsøgets opstart blev der derfor lavet en styrkeberegning, der viste, hvor mange grupper og elever der skulle deltage i forsøget, førend de ønskede effekter kunne identificeres. Styrkeberegningen viste, at der – forudsat at størrelsen på de grupper, eleverne skulle modtage Almen Sprogforståelse i, var på 8 elever og effekter af en vis størrelsesorden – skulle rekrutteres 70 elevgrupper for *hver* sproggruppe, hvis disse skulle analyseres separat. Det er værd at understrege, at forudsætningerne for, at 70 elevgrupper for hver sproggruppe var tilstrækkeligt til at opnå en fornuftig styrke, altså var en relativt stor gruppestørrelse og relativt store effekter.

2.1 Rekruttering

I marts 2013 modtog 22 udvalgte kommuner i Danmark en invitation fra undervisningsministeren om deltagelse i den del af forsøgsprogram om modersmålsbaseret undervisning, der var målrettet mindre elevgrupper. Kommunerne var udvalgt efter, at de ifølge registeroplysninger sandsynligvis havde en eller flere skoler, der opfyldte det oprindelige deltagelseskriterium om, at skolen havde minimum 4 elever med tyrkisk modersmål og/eller 4 elever med arabisk modersmål på 4. klassetrin i skoleåret 2013/14. Specialskoler var udelukkede fra deltagelse i forsøgene. Af invitationen fremgik det, at forsøget ville blive gennemført som et lodtrækningsforsøg, og at nogle skoler *ikke* ville modtage en indsats i skoleåret 2013/14. Disse skoler ville dog få en indsats i skoleåret 2014/15.

Af de 22 særligt inviterede kommuner meldte tre kommuner fra på forhånd. Derudover endte yderligere tre kommuner med alligevel ikke at tilmelde sig. Således er resultatet, at 15 ud af de 22 kommuner deltog i forsøgsindsatser målrettet mindre elevgrupper på 4. klassetrin. De 15 kommuner tilmeldte tilsammen 39 skoler til de gruppebaserede indsatser. Af de 39 skoler opfyldte 13 skoler kriteriet om tyrkisk som modersmål, 16 skoler kriteriet om arabisk som modersmål, og de resterende 10 skoler opfyldte begge kriterier.

Det samlede antal tilmeldte skoler var væsentligt færre, end håbet på. På grund af den begrænsede tilmelding til forsøget, foretog Rambøll en undersøgelse af baggrunden for den manglende tilmelding, hvor kommunerne blev kontaktet telefonisk (Rambøll (2013)).

- For 9 af de 19 kommuner var baggrunden for det relativt lave antal tilmeldte skoler, at der ikke var flere skoler, der levede op til kriterierne for forsøget.
- For 5 af kommunernes vedkommende blev der truffet en politisk beslutning i byrådet eller kommunalbestyrelsen om kun at tilmelde en eller ingen skoler til forsøget. Baggrunden for den politiske beslutning i kommunerne beror primært på, at modersmålsbaseret undervisning prioriteres lavt i forhold til andre indsatser i kommunerne, og i to kommuner, at det er kontroversielt blandt politikerne.

- For de resterende 5 kommuner skal årsagen findes blandt kommunens skoler, idet kommunerne havde lagt det ud til skolerne, om de ville deltage. Det er primært i storkommunerne, at de har lagt det ud til skolerne, og de mener, at baggrunden for det lave antal tilmeldte skoler primært er, at tidsfristen var kort, og forsøget ikke var beskrevet grundigt nok.

På baggrund af Rambølls rundringning blev der foretaget en ny tilmeldingsrunde i løbet af efteråret 2013. I denne tilmeldingsrunde blev der lempet en smule på deltagelseskriterierne, der nu lød på, at skolen skulle have færre elever i hver gruppe og kunne inddrage elever med somalisk som modersmål, så inklusionskriteriet nu lød

Minimum 3 elever med tyrkisk modersmål og/eller 3 elever med arabisk modersmål *og/eller 3 elever med somalisk modersmål* på 4. klassetrin i skoleåret 2013/14. Dette resulterede i yderligere 12 tilmeldte skoler, så der nu var i alt 51 tilmeldte skoler (69 elevgrupper).

Skolerne, der deltog i forsøget i foråret 2014, var automatisk tilmeldt den anden forsøgsrunde i foråret 2015, hvor indsatsen igen skulle afprøves. Da antallet af elever i en bestemt sproggruppe kan variere noget fra år til år, var der nogle skoler, der ikke havde mulighed for at deltage med den oprindeligt tilmeldte sproggruppe i foråret 2015. For at give mulighed for at disse skoler alligevel kunne deltage, blev der igen lempet på minimumsantallet for deltagende elever, der nu blev sat til 1 elev, og desuden fik skolerne mulighed for at deltage med nye elevgrupper. Dette blev dog kun anvendt i meget begrænset omfang, men gav muligheden for at øge antallet af elevgrupper med somalisk modersmål med tre. Der deltog i alt 49 grupper i 2015 og det samlede forsøg i 2014 og 2015 inkluderede således (69+49) 118 grupper.

Som nævnt tilsagde styrkeberegningen, at der skulle være 70 grupper (med 8 elever i hver gruppe) for hvert sprog. På grund af det lavere antal tilmeldte grupper, samler hovedanalyserne de tre sproggrupper i én analyse. Det betyder, at analyserne undersøger den gennemsnitlige effekt på tværs af de tre sproggrupper. Hvis der var meget forskellige effekter af indsatsen for de tre grupper, vil det ikke være muligt at opfange i disse analyser.

2.2 Indsatsen

Indsatsen, der blev afprøvet i forhold til de mindre elevgrupper af tosprogede børn, var et struktureret undervisningsforløb kaldet Almen Sprogforståelse, der dels indebar et konkret undervisningsmateriale, og dels indebar øget undervisningstid. Undervisningsmaterialet ("*Almen Sprogforståelse - et nyt undervisningsområde*") var udviklet af eksperter med det formål at forbedre de tosprogede elevers faglige præstationer i relation til sprog. Således modtog de grupper, der blev udtrukket til indsatsen, i en periode på 16 uger ekstra undervisning i sprog og sprogforståelse, herunder kernestoffet som er fælles mellem sprog. Materialet var meget detaljeret og indeholdt blandt andet forskellige tekster og øvelser til hver af de 16 uger, som forløbet foregik over. En beskrivelse af materialet inklusiv den overordnede tilgang og sprogsyn der ligger til grund kan ses i bilag d, som første gang blev anvendt i forsøget, under samme forsøgsprogram, i forhold til hele klasser i efteråret 2013. Som det beskrives her, var formålet med undervisningsforløbet todelt. Dels var det målet at skabe sprogligt bevidste og fagligt dygtige elever, og dels var det et mål, at forløbet skulle have et alment dannende og uddannende aspekt. Væsentlige dele af materialet var ugens tekst, illustration, sproglige fokus og fokusord samt ordkort, sprogvæg, dialog og opgaver på dansk og øvrige sprog.

I forhold til de ekstra undervisningstimer, som indsatsen også indeholdte, indebar det i forsøget i 2014, at de deltagende grupper modtog fire ekstra lektioners (45 minutter) undervisning om ugen i 16 uger udover den almindelige undervisning. På grund af Folkeskolereformen, som trådte i kraft i efteråret i 2014, blev dette krav ændret, da indsatsen skulle prøves i den anden forsøgsrunde. Der var stadig tale om fire ugers undervisning i Almen Sprogforståelse, men det blev nu muligt at placere to af de fire timer parallelt med lektiecaféer eller skoletid afsat til faglig fordybelse. Skolerne skemalagde selv de ekstra undervisningstimer.

Forsøget i foråret 2015 var således, overordnet set, en gentagelse af forsøget i foråret 2014 med den undtagelse, at skolerne, der ingen indsats havde modtaget i foråret 2014, modtog en indsats i foråret 2015. Således var det de samme skoler, der deltog i begge forsøg, men eftersom indsætterne blev implementeret på 4. klassetrin, var de deltagende elever ikke de samme. De to forsøg adskilte sig dog – som nævnt – fra hinanden i den henseende, at forsøget i foråret 2014 blev gennemført inden skolereformen trådte i kraft, hvorimod forsøget i foråret 2015 blev gennemført efter skolereformen trådte i kraft. Da vi på grund af det lave antal tilmeldte skoler må slå forsøget i 2014 og 2015 sammen i én analyse, er der ikke statistisk styrke til at undersøge, om der er forskellig effekt af indsatsen i de to år.

Tabel 1: Indholdet i Almen Sprogforståelse i 2014 og 2015

Forsøgsgrupper	Indsatslængde	Øget undervisningstid	Udleverede materialer	Deltagelse i dataindsamling	Kompensation per gruppe
Forår 2014					
Almen Sprogforståelse i og på tyrkisk/arabisk/somali	16 uger	4 lektioner om ugen	Detaljeret undervisningsmateriale (elevmateriale på modersmålet) til undervisning i Almen Sprogforståelse	Ja	29.125 kr.
Sammenligningsgruppe	16 uger			Ja	2.400 kr.
Forår 2015					
Almen Sprogforståelse i og på tyrkisk/arabisk/somali	16 uger	2 lektioner udover den almindelige undervisning og 2 lektioner på tolærerordning	Detaljeret undervisningsmateriale (elevmateriale på modersmålet) til undervisning i Almen Sprogforståelse	Ja	29.125 kr.
Sammenligningsgruppe	16 uger			Ja	2.400 kr.

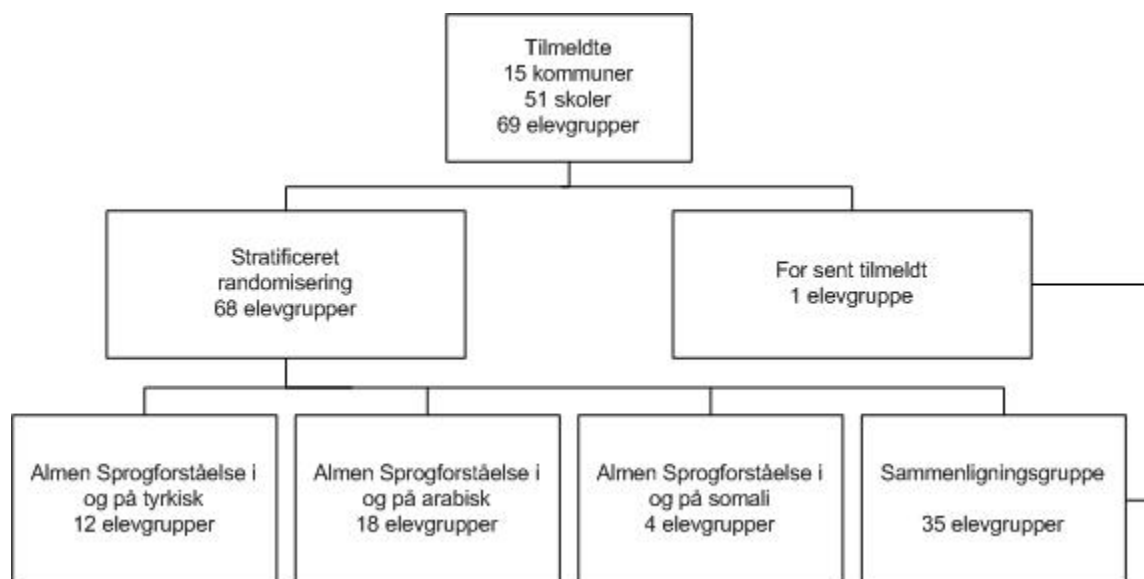
De skoler, der blev udtrukket som sammenligningsgruppe fik ingen særlig indsats. Som ovenstående tabel viser, var det dog et krav, at de deltog i dataindsamlingen i samme omfang som skolerne i indsatsgruppen. Den eneste forskel var, at skolerne i sammenligningsgruppen ikke skulle svare på spørgsmål omkring implementering af indsatser – som det var tilfældet for skolerne i indsatsgrupperne.

Alle skoler modtog refusion for alle udgifter forbundet med deltagelse i forsøget under forudsætning af, at de implementerede den relevante forsøgsindsats og deltog i dataindsamlingen.

2.3 Lodtrækning

Efter tilmeldingsfristens udløb i efteråret 2013 blev lodtrækningen foretaget. Der var 51 tilmeldte skoler med i alt 69 elevgrupper fordelt på 15 kommuner. Heraf var der 24 elevgrupper med tyrkisk modersmål, 36 elevgrupper med arabisk modersmål og 9 elevgrupper med somalisk modersmål. Lodtrækningen blev foretaget på elevgruppeniveau fremfor skoleniveau med henblik på at øge den statistiske styrke i forsøget, da nogle skoler deltog med mere end en elevgruppe. Lodtrækningen indebar to trin. *Først* blev elevgrupperne stratificeret i henhold til modersmål og nationale test. Stratificeringen af skoler har til formål at sikre, at forskellige typer elevgrupper, f.eks. elevgrupper med henholdsvis arabisk og tyrkisk modersmål, repræsenteres i både indsats- og sammenligningsgruppen. Således kan stratificering være medvirkende til, at eventuelle forskelle i udgangspunktet mellem indsats- og sammenligningsgruppen mindskes, hvorved eventuelle effekter måles mere præcist. Stratificeringen blev udført ved først at inddele alle 68 elevgrupper ud fra modersmål. Indenfor hver af de tre sproggrupper rangeres skolerne efterfølgende efter deres resultater i de nationale test. De to skoler med de bedste resultater i de nationale test udgør det første stratum, de to skoler med de næstbedste resultater udgør det andet stratum og så fremdeles. *I andet trin* blev elevgrupperne udtrukket til henholdsvis indsats- og kontrolgruppen.

Figur 1: Forsøgsdesign i foråret 2014

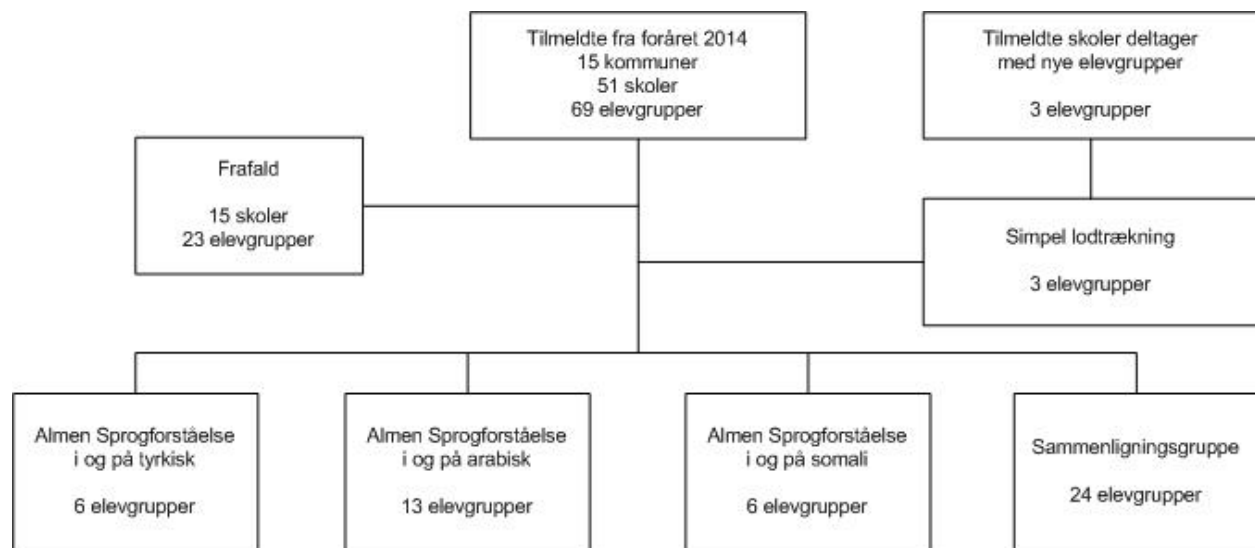

De skoler, der havde deltaget i den første forsøgsrunde i 2014 var automatisk tilmeldt den anden forsøgsrunde i 2015. 15 skoler, svarende til 23 elevgrupper, faldt fra forsøget, inden elevgrupperne blev inddelt i indsats- og sammenligningsgrupper til 2015-forsøget. Tre af de skoler, der deltog i forsøget, tilmeldte dog yderligere tre elevgrupper. Derfor deltog samlet set 49 elevgrupper i den anden forsøgsrunde. Det er som udgangspunkt en elevgruppe på 4. klasstrin svarende til den deltagende elevgruppe i foråret 2014, der deltager i forsøget. Hvis f.eks. skolens elevgruppe med elever med arabisk modersmål var sammenligningsgruppe i foråret 2014, vil skolens elevgruppe med arabisk modersmål være indsatsgruppe

i foråret 2015. Det er dog vigtigt at bemærke, at der ikke er tale om de samme elever, da forsøget i begge runder blev afprøvet på 4. klassetrin.

De nye elevgrupper – alle med somalisk modersmål - der blev tilmeldt i forbindelse med forsøget i foråret 2015 indgik i en simpel lodtrækning for at afgøre, hvilke elevgrupper der skulle modtage en indsats. Nedenstående figur illustrerer forsøgsdesignet i foråret 2015.

Figur 2: Forsøgsdesign i foråret 2015

2.4 Balance i udgangspunktet

For at gennemse, hvorvidt de to randomiseringer sammenlagt for begge forsøgsrunder er vellykkede - og den samlede indsatsgruppe samt sammenligningsgruppen dermed i udgangspunktet er sammenlignelige, sammenholdes en række relevante baggrundsvariable på tværs af grupperne. Tabellens første kolonner viser den gennemsnitlige værdi for den pågældende gruppe, mens den sidste kolonne viser forskellen i gennemsnittet mellem indsatsgruppen og sammenligningsgruppen, samt hvorvidt denne forskel er statistisk signifikant. Hvis ikke randomiseringen er blevet kompromitteret, vil forskellene i gennemsnittet på de udvalgte centrale variable sandsynligvis være små og statistisk insignifikante på langt de fleste variable. I bilag a præsenteres balancetabeller for hver af de tre sproggrupper (tyrkisk, arabisk, somali) af tosprogede børn, som deltog i forsøget.

Tabel 2: Gennemsnitlige værdier for indsats- og sammenligningsgruppen på udvalgte karakteristika, samt forskelle heri (sammenlagt for 2014 og 2015).

Alle sammenlagt	Indsats		Sammenligning		Forskel mellem sammenligning og indsats
	Gns.	Std.afv.	Gns.	Std.afv.	
SDQ-pre					
<i>Adfærdsmæssige svagheder</i>	11,26	5,83	11,71	5,88	0,45
Emotionelle problemer	3,12	2,26	2,79	2,07	-0,34
Adfærdsproblemer	2,27	1,80	2,33	1,82	0,06
Problemer i forhold til kammerater	3,08	1,88	3,31	1,79	0,23
Hyperaktivitet	2,79	2,21	3,29	2,38	0,5 **
<i>Adfærdsmæssige styrker</i>					
Prosocial adfærd	7,85	1,89	7,76	1,95	-0,09
	0,14		0,12		-0,01
Nationale tests					
<i>Obligatoriske</i>					
Læsning 2, kl.	-0,91	0,93	-0,85	0,84	0,06
Matematik 3, kl.	-0,65	0,82	-0,67	0,92	-0,05
Manglende danskscore	0,11		0,15		0,04
Manglende matematikscore	0,11		0,1		-0,01
Elever					
Andel 9- og 10-årige (pr 1/1/14)	0,79		0,78		-0,01
Andel 11- og 12-årige (pr (1/1/14)	0,21		0,22		0,01
Andel piger	0,55		0,51		-0,03
Antal søskende	2,61	1,59	2,84	1,82	0,23
Andel førstefødte	0,46		0,67		0,21
Andel med ikke-dansk-herkomst	0,91		0,9		-0,01
Antal søskende (m)	0,04		0,05		0,01
Manglende oplysning om herkomst	0,03		0,04		0,01
Mødre					
Andel enlige	0,27		0,25		-0,02
Alder ved fødsel	28,97	5,9	28,92	5,92	-0,05
Indkomst	4,06	5,6	3,9	5,52	-0,17

Andel basal uddannelse	0,58		0,53		-0,05
Andel gymnasial uddannelse	0,16		0,11		-0,05
Andel erhvervsuddannelse	0,19		0,24		0,05
Andel kort videregående	0,02		0,03		0,01
Andel mellemlang videregående	0,02		0,02		-0,002
Andel lang videregående	0,03		0,08		0,04 **
Manglende oplysninger om familietype	0,04		0,06		0,02
Manglende lønoplysninger	0,05		0,07		0,02
Manglende uddannelsesoplysninger	0,12		0,13		0,01
Fædre					
Alder ved fødsel	34,08	7,34	34,08	7,3	0,002
Indkomst	6,24	5,99	5,93	5,94	-0,31
Andel basal uddannelse	0,45		0,41		-0,05
Andel gymnasial uddannelse	0,12		0,15		0,03
Andel erhvervsuddannelse	0,23		0,24		0,01
Andel kort videregående	0,05		0,07		0,01
Andel mellemlang videregående	0,06		0,06		-0,01
Andel lang videregående	0,08		0,08		-0,003
Manglende lønoplysninger	0,08		0,09		0,02
Manglende uddannelsesoplysninger	0,15		0,16		0,01
N	303		345		
Antal grupper	57		59		

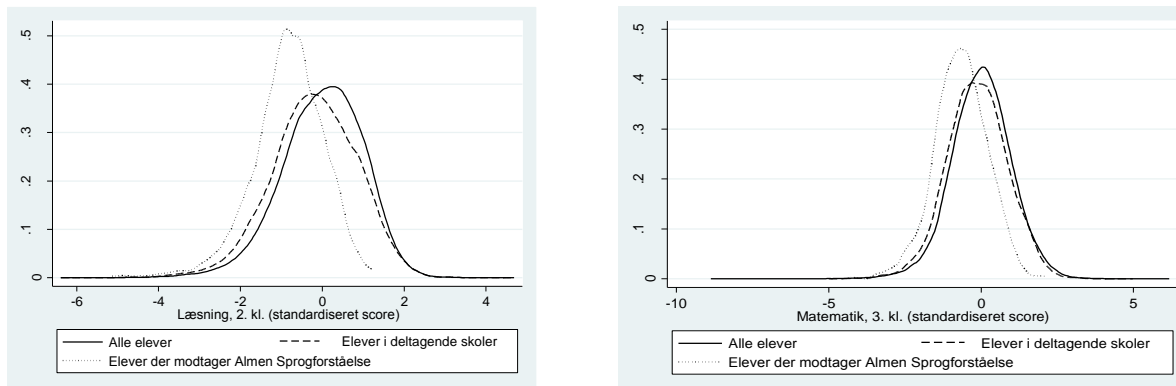
* $p < 0.10$. ** $p < 0.05$. *** $p < 0.01$

Ovenstående tabel viser, at der er statistik signifikant forskel på de gennemsnitlige værdier i forhold til hyperaktivitet samt i relation til mors uddannelse. Det er forventeligt, at enkelte variable er signifikant forskellige af ren tilfældighed i lodtrækningen, og det er samtidig for alle analyser blevet undersøgt, hvor meget disse forskelle på enkelte variable betyder, idet at der er blevet kontrolleret for disse baggrundsvariable. Hovedresultaterne er præsenteret både med og uden baggrundsvariable i appendiks a.

2.5 De deltagende elevers baggrund

Nedenstående figurer viser resultaterne i national test inden forsøget for alle elever generelt, elever på skoler der deltager i forsøget (alle elever på skolen, både dem der deltager i forsøget og ikke deltager i forsøget) og elever, der har modtaget Almen Sprogforståelse (både indsats- og sammenligningsgrupper) for henholdsvis læsescoren og matematikscoren. Som det ses, er der en tendens til, at de elever der har deltaget i forsøget, klarer sig mindre godt end andre elever. Dette kunne altså tyde på, at der er et behov for en indsats, der støtter disse elever i at forbedre deres faglige niveauer.

Figur 1: Fordeling af elevernes resultater i de nationale test

På casebesøgene mødte vi elever, der virkede til at variere meget i faglige og ikke-kognitive kompetencer. En stor andel af eleverne blev beskrevet som nogle, der havde faglige udfordringer i den almindelige undervisning og også ofte udfordringer med motivation og vedholdenhed. Casebesøgene understregede altså, at der er tale om en gruppe elever, der samlet set vil have gavn af ekstra støtte. Mange af eleverne får det allerede, idet nogle af klasserne har tilknyttet en tosproget lærer eller andre ressourcepersoner.

2.6 Datagrundlag

Analyserne i indeværende rapport er baseret på en kombination af data fra flere forskellige kilder:

- Nationale test
- Registerdata
- Spørgeskemaundersøgelser om elevernes trivsel (elever)
- Spørgeskemaundersøgelser med fokus på implementeringsmiljø (lærere)
- Spørgeskemaundersøgelser med fokus på implementering (indsatslærere)
- Casestudier

Der er blevet indsamlet data for nationale test, elevernes trivsel, implementeringsmiljø samt registerdata både før og efter forsøget i 2014, samt før og efter forsøget i 2015. Herudover er der for hvert af de to forsøg blevet foretaget en spørgeskemaundersøgelse med fokus på selve implementeringen. Disse undersøgelser blev foretaget under forsøgene. I 2014 blev der endvidere foretaget casebesøg på 6 udvalgte skoler.

Tidspunkterne for gennemførelsen af disse målinger fremgår af tabel 4.

Tabel 3: Oversigt over dataindsamling i 2014 og 2015

	Datakilde	Formål og indhold	Respondent/ Informant	Tidspunkt for indhentning af data/gennemførelse af aktivitet (F2014)	Tidspunkt for indhentning af data/gennemførelse af aktivitet (F2015)
Registerdata	Nationale test	Afdækning af elevens faglige færdigheder via deltagelse i obligatoriske nationale test i læsning* (4. kl.) og matematik (3. kl)	Data indhentet via Styrelsen for IT og Læring	Før-måling (obligatoriske test 2012-2013): <u>4. klasse</u> 3. kl., mat (Forår 2013) 2. kl., læsning (Forår 2012)	Før-måling (obligatoriske test 2013-2014): <u>4. klasse</u> 3. kl., mat (Forår 2014) 2. kl., læsning (Forår 2013)
				Eftermåling (obligatoriske test 2014): <u>4. klasse</u> : 4. kl., læsning (Forår 2014**)	Eftermåling (obligatoriske test 2015): <u>4. klasse</u> : 4. kl., læsning (Forår 2015***)
Spørgeskemaundersøgelser	Spørgeskemaundersøgelse om elevers trivsel	Afdækning af elevernes trivsel via spørgeskema om trivsel og adfærd, herunder SDQ	Elever	Før-måling: november-december 2013 Eftermåling: maj-juni 2014	Før-måling: november-december 2014 Eftermåling: maj-juni 2015
	Spørgeskemaundersøgelser med fokus på implementeringsmiljø	Afdækning af implementeringsmiljø for forsøg	Lærere	Før-måling: november-december 2013 Eftermåling: maj-juni 2014	Før-måling: november-december 2014 Eftermåling: maj-juni 2015
	Spørgeskemaundersøgelser med fokus på implementering	Afdækning af overholdelse af retningslinjer samt implementering af indsats	Undervisere i indsatsen	Måling 1: januar-februar 2014 Måling 2: April 2014	Måling 1: januar-februar 2015 Måling 2: April 2015
Kvalitative interviews	Casestudier	Afdækning af forsøgsproces samt implementering på 6 udvalgte skoler	Skoleledere, lærere, indsatslærere og elever	April-maj 2014	-

* I 2014 blev skolerne bedt om at tage de frivillige nationale test i læsning i 4. kl. så tidligt i testperioden (oktober-december 2014) som muligt. Da der imidlertid var et vist frafald forbundet med deltagelsen i disse test er de obligatoriske test i læsning 4. kl. i stedet anvendt som outcome i forhold til læsning for forsøget i 2014.

** I forsøget i 2014 blev skolerne bedt om at tage den obligatoriske nationale test i læsning, 4. kl. på den sidste dag i testperioden, dvs. den 30. april.

*** I forsøget i 2015 blev skolerne bedt om at tage den obligatoriske test i læsning, 4. kl. i sygeperioden, der lå 26. maj til 12. juni.

De *nationale test* estimerer elevernes niveau i dansk. Testen evaluerer elevdygtigheden separat indenfor tre domæner af testemnet. For læsetesten gælder det sprogforståelse, afkodning og læseforståelse. I indeværende rapport anvendes samlede mål for elevdygtigheden i læsning som primære outcomes, mens der i visse tilfælde laves uddybende analyser, hvor der skelnes mellem de forskellige domæner. Skalaerne for testresultaterne er standardiserede, hvilket vil sige, at de har et gennemsnit på 0 og en standard afvigelse på 1. Det betyder, at effektstørrelserne i analyserne udtrykker, hvor meget af en standardafvigelse indsatsgrupperne er blevet bedre end sammenligningsgruppen. En analyse af de nationale test på landsplan viser, at der er en stærk sammenhæng i elevernes resultater år for år og med deres karakterer ved afgangsprøverne i 9. klasse (Nandrup og Beuchert 2014), hvilket viser, at testene måler noget af det, som lærer og censor lægger vægt på ved afgangsprøverne.

Gennem *registerdata* er der i analyserne inddraget oplysninger om elevernes baggrunde såsom forældres uddannelse, indkomst mm. Disse oplysninger er koblet til de resterende via CPR-numre. Danmarks Statistik har stået for anonymisering og kobling af spørgeskema- og registeroplysninger, og projektet er anmeldt til Datatilsynet.

Spørgeskemaundersøgelserne om elevernes trivsel bidrager med viden på forskellige områder. Dels bliver der indsamlet oplysninger om, hvorvidt eleverne er tosprogede, og dels måles elevernes socioemotionelle velfærd og trivsel gennem The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), der kortlægger barnets adfærdsmæssige styrker og svagheder.

Spørgeskemaundersøgelserne om implementeringsmiljøet har til formål at undersøge det miljø, som indsatsen blev implementeret i. Skolelederne og lærerne blev blandt andet spurgt ind til rammerne for undervisningen af tosprogede elever, såsom ledelsesmæssigt fokus og ressourcer til dansk som andetsprog.

Spørgeskemaundersøgelserne om implementeringen afdækker to ting. For det første bidrager undersøgelsen med oplysninger om, hvorvidt indsatsen omfangsmæssigt blev implementeret i overensstemmelse med kravene. For det andet bidrager undersøgelserne med oplysninger om, hvordan skolerne konkret tilrettelagde indsatsen indenfor de vide rammer, der var i kravene.

Casestudierne har til formål at belyse, hvordan indsatserne er blevet implementeret i praksis, såsom hvordan undervisningsforløbene er implementeret, samt hvordan skoleledelsen har understøttet implementeringen af indsatsen på skolen. Endvidere har der været fokus på at opnå viden om elevernes oplevelse og eventuelle udbytte af at deltage i forsøget. De 6 skoler, der indgik i casestudierne, blev udvalgt på baggrund af henholdsvis indsatsprog, antal deltagende elever samt skolernes geografiske placering.

2.7 Analysemodel

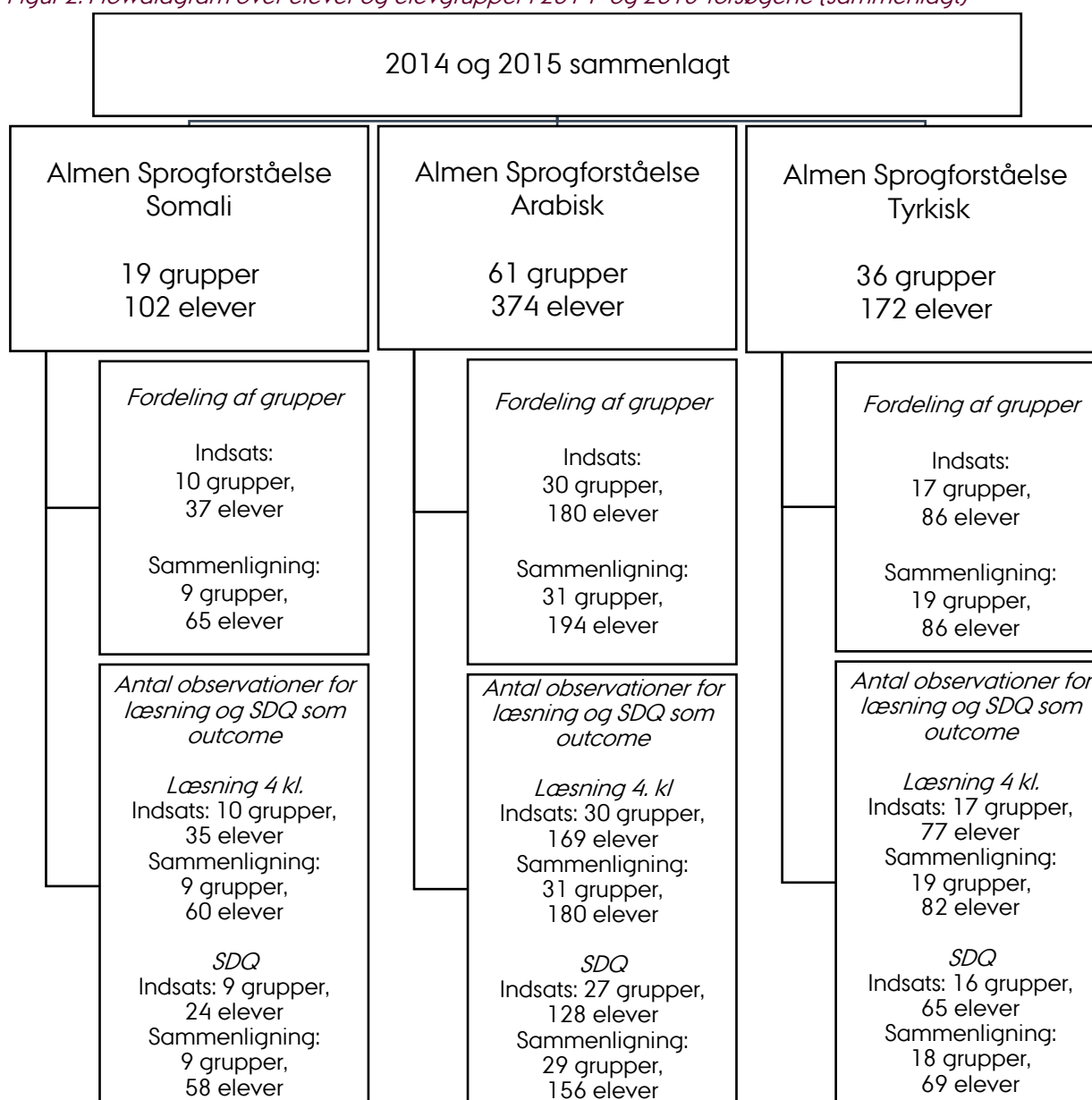
Med henblik på at øge styrken er data for alle sproggrupper (arabisk, tyrkisk og somali) og begge forsøg (forår 2014 og forår 2015) generelt medtaget i én samlet analyse. En elev kan altså enten have modtaget en indsats i 2014 eller 2015. Endvidere kan indsatsen være Almen Sprogforståelse på enten tyrkisk, arabisk eller somali. Ved at foretage en samlet analyse, hvor alle sproggrupper og begge forsøgsrunder indgår, øges styrken i forsøget. Det betyder dog også, at den målte effekt ikke nødvendigvis afspejler effekten af eksempelvis den enkelte sproggruppe, hvis effekterne reelt er forskellige på tværs af sproggrupper. I den samlede analyse måles således en gennemsnitlig effekt på tværs af sproggrupper og de to forsøgsrunder.

For at øge præcisionen i målingerne kontrolleres der for elevernes testresultater, inden forsøget gik igang. For at tage højde for, at elever i en gruppe formentlig ligner hinanden i nogen grad, estimeres modellerne med såkaldte klyngekorrigerede standardfejl. For en nærmere beskrivelse af analysemodellen henvises til appendiks a.

2.8 Frafald og svarprocenter

Nedenstående figur viser et flowdiagram over de deltagende elevgrupper og elever sammenlagt for de to forsøgsrunder. Figuren viser antallet af observationer i de forskellige sprogkategorier, herunder hvordan de fordeler sig i forhold til at være i indsats- eller sammenligningsgruppen, og hvor mange observationer der er, når henholdsvis den nationale test i dansk, læsning 4. kl. og SDQ benyttes som outcome.

Figur 2: Flowdiagram over elever og elevgrupper i 2014- og 2015-forsøgene (sammenlagt)

Nedenstående tabel viser svarprocenterne for eleverne fordelt på sproggruppe og indsats samt sammenligningsgruppe. Det ses, at der i relation til eftersurveys til eleverne for alle grupper – undtagen den tyrkiske sproggruppe – er statistisk signifikant forskel mellem andelen, der har besvaret i indsats- og sammenligningsgruppen. Dette gør sig også gældende, når alle elevgrupper sammenlægges. Det er væsentligt at holde in mente, når effekterne af indsatserne fortolkes, idet at et systematisk frafald, hvor det ikke er tilfældigt, hvem der har deltaget i dataindsamlingen, udgør et potentielt problem i forhold til evaluering af indsatsernes effekt. Er det f.eks. de mindre engagerede skoler i indsatsgruppen, hvor færrest har deltaget i dataindsamlingen, der har valgt ikke at svare på elevsurveyen, risikerer vi således at overvurdere effekterne af indsatserne. Dette skal der altså tages forbehold for, når effekterne i relation til elementer målt ved eftersurvey fortolkes.

Tabel 4: Svarprocenter for begge forsøgsrunder sammenlagt

	Tyrkisk		Arabisk		Somali		Alle	
	Indsats	Sammenligning	Indsats	Sammenligning	Indsats	Sammenligning	Indsats	Sammenligning
Førsurveys								
Elever	79,1%	86,0%	90,6%	86,6%	91,9%	93,8%	87,5%	87,8%
Eftersurveys								
Elever	76,7%	80,2%	71,7% **	82,0% **	64,9% ***	89,2% ***	72,3% ***	82,9% ***
Deltagelse i de obligatoriske nationale test								
Læsning 2 kl.	91,9%	86,0%	85,6%	84,5%	97,3% *	86,2% *	88,8%	85,2%
Matematik 3 kl.	89,5%	83,7%	87,2%	90,2%	97,3%	95,4%	89,1%	89,6%
Deltagelse i de frivillige nationale tests								
Læsning 4 kl.	81,4%	83,7%	72,8%	74,7%	75,7%	87,7%	75,6%	79,4%
Matematik 3 kl.	26,7%	27,9%	42,8%	37,6%	18,9%	30,8%	35,3%	33,9%
Dansk som andet sprog 5 kl.	11,6%	18,6%	38,9%	33,0%	48,6%	58,5%	32,3%	34,2%

p-værdi<0,1=*, p-værdi<0,05=**, p-værdi<0,01=***

I bilag a fremgår bortfaldanalyser, som viser, hvilke faktorer der øger sandsynligheden for, at elever ikke har deltaget i eftertesten i henholdsvis læsning og SDQ. Også her er det væsentligt at bemærke, at der (jf. tabel 4 i bilag a) er en øget sandsynlighed for, at man falder fra eftertesten i SDQ, hvis man har modtaget Almen Sprogforståelse. Det ses endvidere, at der er en tendens til, at børn med bestemte karakteristika har været mere tilbøjelige til ikke at gennemføre eftertesten i både læsning og SDQ. I forhold til SDQ ses det, eksempelvis, at sandsynligheden for, at et barn ikke har gennemført eftertesten er stigende, hvis barnets far har en større indkomst.

3. Effekter af indsatsen

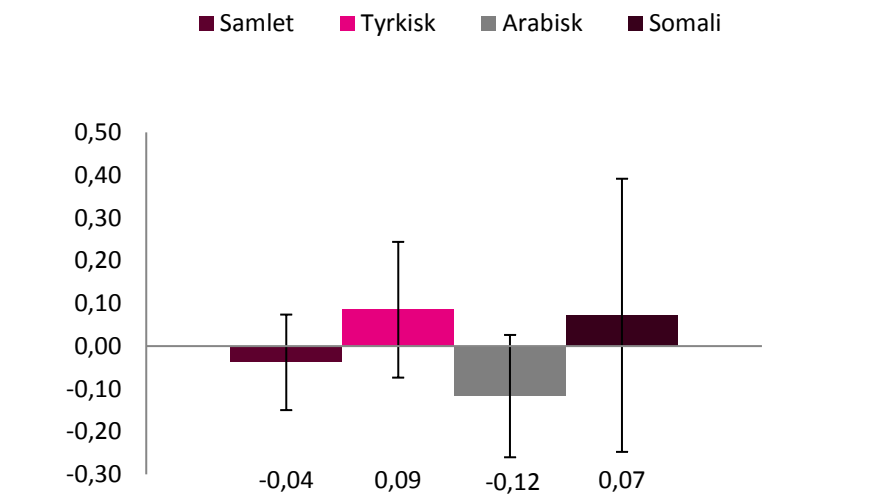
I nærværende afsnit præsenteres effekterne af Almen Sprogforståelse for mindre elevgrupper af tosprogede elever. Da der som nævnt ikke er statistisk styrke til at kunne forvente at finde effekter for enkelte sproggrupper, er det som udgangspunkt kun effekter for den samlede gruppe, der vises, mens det kun er enkelte steder, at separate effekter for sproggrupperne vises. I bilag a fremgår alle analyser for de enkelte sproggrupper. I det følgende præsenteres alle resultater grafisk, men de kan ligeledes findes i tabelform i bilag a.

Stjernerne efter effektstørrelserne markerer, om det er meget usandsynligt, at forskellen mellem den pågældende indsatsgruppe og sammenligningsgruppen, og dermed effekten af indsatsen, skyldes tilfældige forskelle mellem grupperne i udgangspunktet. Tre stjerner markerer, at der er mindre end 1 procent sandsynlighed for at finde den pågældende effekt af en indsats, hvis den i virkeligheden bare skyldtes tilfældigheder. To stjerner markerer, at sandsynligheden er mindre end 5 procent, mens en stjerne markerer, at sandsynligheden er mindre end 10 procent. Des flere stjerner en effekt har, des mindre sandsynlighed er der altså for, at effekten blot skyldes en tilfældighed.

Stregerne inden i søjlerne markerer 95 %-konfidensintervaller. De viser, at der, som i alle sådanne statistiske analyser, er en usikkerhed på beregningen af effekterne af indsatserne. Mere konkret indikerer de lodrette streger, at indsatsernes egentlige effekt, med 95 % sandsynlighed, ligger indenfor det område som stregerne dækker. Når stregerne rækker henover 0-linjen kan vi ikke afvise, at der ikke er nogen effekt af indsatserne.

Nedenstående figur viser effekten af Almen Sprogforståelse på læsescore for hver af de tre sproggrupper og samlet set.

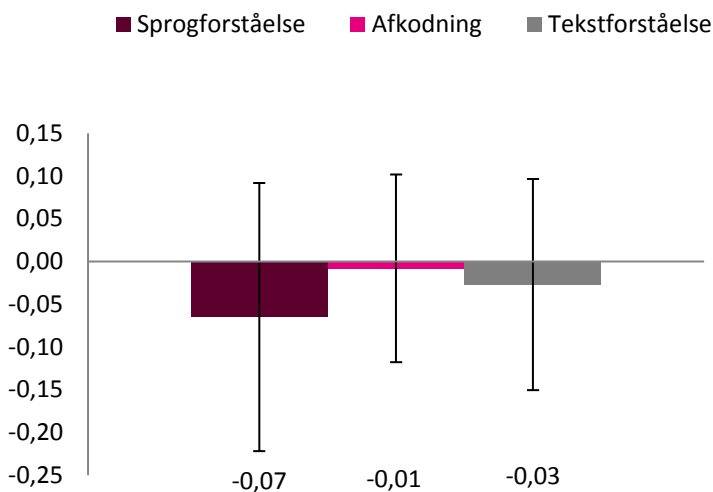
Figur 3: Effekter af Almen Sprogforståelse på elevernes læsescore

Figuren viser, at der for ingen af de tre grupper eller samlet set er signifikante forskelle mellem de elever, der har modtaget Almen Sprogforståelse, og de elever, der var i sammenligningsgruppen. Estimatet af effekten for den samlede gruppe er meget tæt på 0.

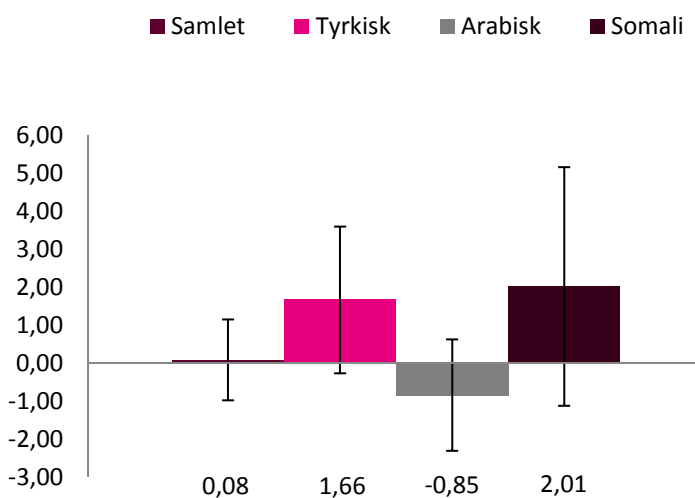
Nedenstående figur viser effekten Almen Sprogforståelse på de enkelte underdimensioner af læsetesten for den samlede gruppe (alle tre sproggrupper). Også her tegner der sig et billede af, at der ikke er statistisk signifikante forskelle mellem indsats- og sammenligningsgruppen.

Figur 4: Effekter af Almen Sprogforståelse på underdimensioner af læsetesten (alle sproggrupper samlet)

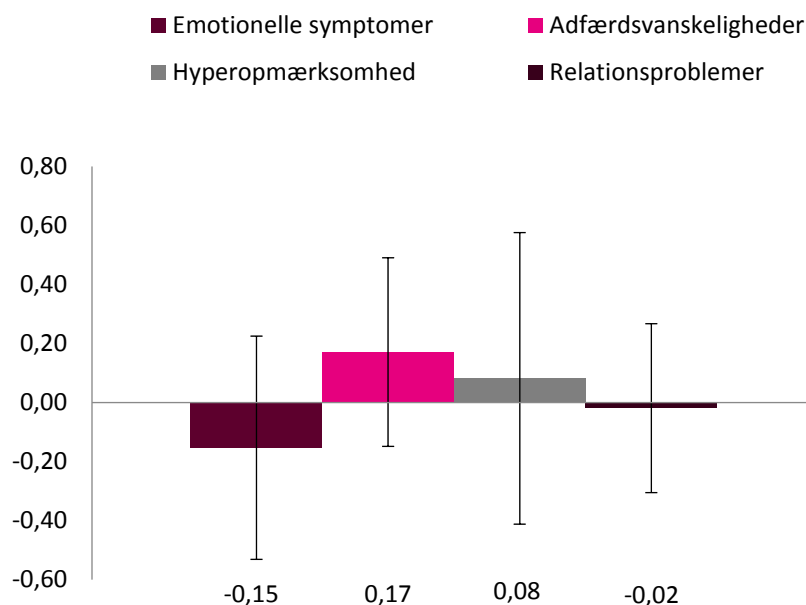
Nedenstående figur viser effekten af Almen Sprogforståelse på elevernes adfærdsmæssige vanskeligheder, målt ved SDQ, for alle elevgrupper sammenlagt og for hver af de forskellige sproggrupper.

Figur 5: Effekter af Almen Sprogforståelse på elevernes adfærdsmæssige vanskeligheder

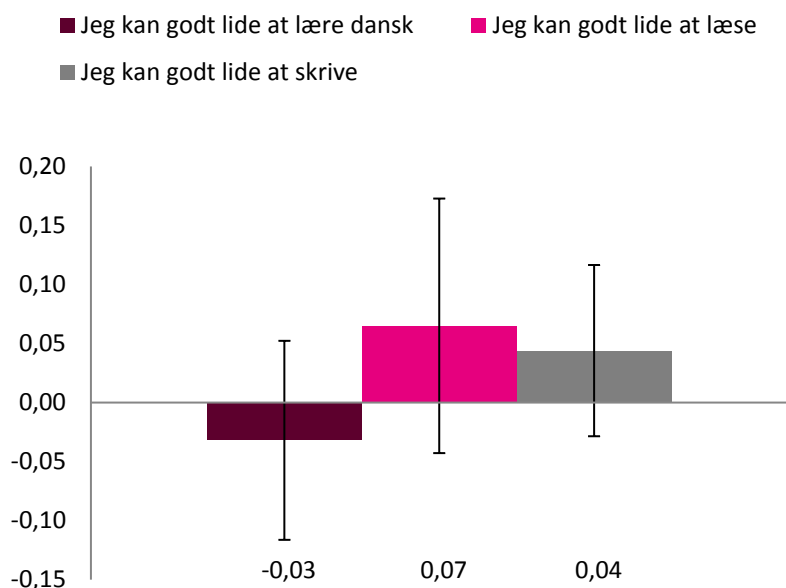
Heller ikke her er effekterne signifikante, og forskellene mellem indsats- og sammenligningsgruppen efter forsøgsperioden kan dermed skyldes tilfældigheder. Som det ses på nedenstående figur gør dette sig også gældende, når der ses på de enkelte underdimensioner af adfærdsmæssige vanskeligheder.

Figur 6: Effekter af Almen Sprogforståelse på underdimensioner af adfærdsmæssige vanskeligheder (alle sproggrupper samlet)

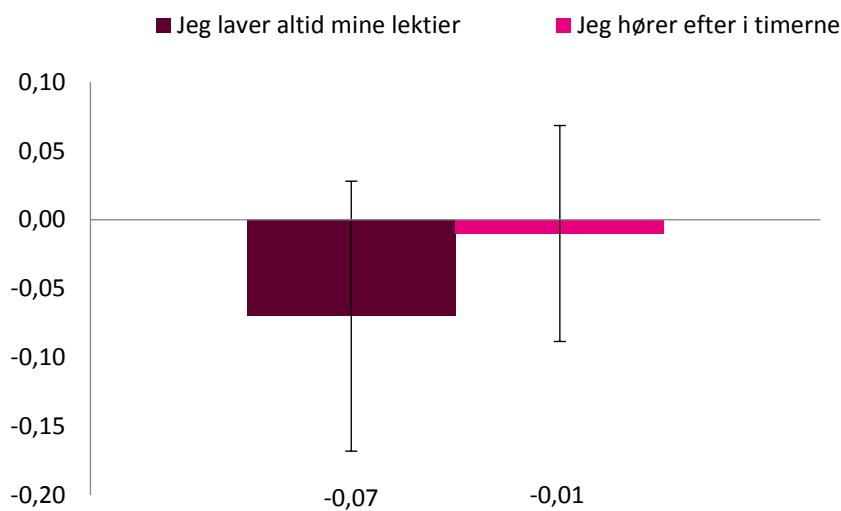

Nedenstående figurer viser effekten af Almen Sprogforståelse på elevernes motivation (hvorvidt de kan lide at lære dansk, læse og skrive) og arbejdsindsats (hvorvidt de laver lektier og hører efter i timerne). Eleverne er blevet præsenteret for de forskellige udsagn, som de enten har kunnet erklære sig "meget enig", "enig", "uenig" og "meget uenig", i. Variablene er blevet kodet som 1, hvis eleven er meget enig, og ellers som 0. Som det ses, er ingen af effekterne statistisk signifikante.

Figur 7: Effekt af Almen Sprogforståelse på elevernes motivation (alle sproggrupper samlet)

Figur 8: Effekter af Almen Sprogforståelse på elevernes arbejdsindsats (alle sproggrupper samlet)

Overordnet set, er der altså ikke blevet identificeret signifikante effekter af Almen Sprogforståelse på elevernes faglige resultater, trivsel, motivation eller arbejdsindsats for alle elever sammenlagt. Som nævnt kan det meget vel skyldes, at der var for få deltagere i forsøget, til at effekterne kan måles præcist nok. Som det fremgår af bilag a er der dog i enkelte analyser identificeret signifikante sammenhænge for visse undergrupper. Det drejer sig eksempelvis om den tyrkiske sproggruppe, hvor indsatsgruppen har en højere grad af adfærdsmæssige vanskeligheder og en lavere grad af adfærdsmæssige styrker i forhold til

sammenligningsgruppen, når baggrundsvariable medtages. Endvidere er det værd at bemærke, at der er en positiv signifikant effekt af Almen Sprogforståelse på adfærdsmæssige styrker for elever med højtuddannede forældre, mens der er en negativ signifikant effekt af indsatsen på adfærdsmæssige styrker for elever med lavt uddannede forældre. Da der imidlertid kun ses effekter for få af de analyserede grupper, kan disse forskelle meget vel skyldes tilfældigheder.

I det nedenstående vil der med udgangspunkt i de gennemførte fidelitets- og implementeringssurveys, samt casestudier, blive præsenteret nyttige erfaringer fra forsøget.

3.1 Implementering

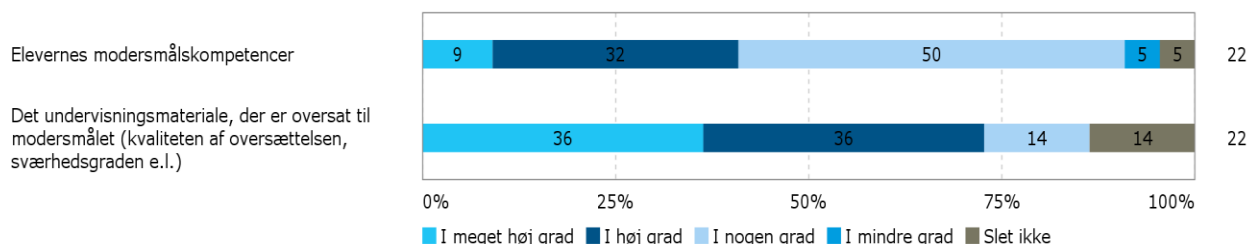
Lærernes besvarelse af surveyen om graden af efterlevelse af krav til implementeringen indikerer, at de fleste har implementeret indsatsen efter den tiltænkte hensigt. Således svarer 100 pct., at de har gennemført indsatsen i de påkrævede 4 lektioner om ugen, og alle undervisere har anvendt det tilsendte materiale (dog i forskelligt omfang).

Casestudierne og spørgeskemaundersøgelserne giver dog et indtryk af de barrierer, der kan være for en hensigtsmæssig implementering og hermed positive resultater, og de følgende forhold vil kort blive uddybet nedenfor:

- Elevernes modersmålskompetencer er relativt ringe og undervisningsmaterialets niveau er sat for højt
- Der er en mangel på kobling mellem indsats og eksisterende undervisning
- Forældre mangler til dels mulighed og kompetencer for at understøtte undervisningen

Generelt er det undervisernes vurdering, at **elevernes modersmålskompetencer** har vist sig at være mindre gode end forventet, og mindre gode end **undervisningsmaterialet** forudsætter. En sjettedel af undviserne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at elevernes modersmålskompetencer i meget høj grad gør det vanskeligt at gennemføre undervisningen, en fjerdedel angiver at det i høj grad er tilfældet, mens en femtedel angiver, at det i nogen grad gør det vanskeligt (se nedenstående figur).

Figur 9: Barrierer for gennemførelse af undervisningen i Almen Sprogforståelse. Pct.

Note: Anden fidelitetssurvey blandt lærere 2014. N=22.

På casebesøgene oplever alle de interviewede undervisere, at de har måttet tilpasse undervisningen til elevernes modersmålsniveau. Samtlige undervisere oplever, at tekstens sproglige niveau ikke er aldersvarende. Flere undervisere fremhæver endvidere, at teksterne er skrevet i et klassisk sprog, som ikke

modsvaret det hverdagsprog, som eleverne benytter på deres modersmål. Samtidig bliver det pointeret, at teksterne er for lange til at kunne gennemarbejdes på én lektion. I surveyen angiver over halvdelen af underviserne, at materialets sværhedsgrad i meget høj eller høj grad gør det vanskeligt at gennemføre undervisningen (se figuren ovenfor). Elevernes modersmålskompetencer har altså fungeret som en naturlig grænse for, hvilke dele af det tilgængelige undervisningsmateriale, der har været relevant for den enkelte underviser at benytte. Flere af eleverne fortæller desuden, at de taler dansk og ikke deres modersmål med forældre og søskende. Derfor føler eleverne, at deres danske sprog ofte er lige så stærkt eller ligefrem stærkere end deres modersmål.

Underviserne oplever generelt, at deres samarbejde med elevernes øvrige lærere ikke har været tilstrækkeligt til at understøtte den udvikling af elevernes faglighed, som underviserne potentielt ser i et sådant samarbejde. I spørgeskemaundersøgelsen angiver ingen af underviserne, at de i meget høj grad har inddraget de øvrige lærere i forberedelsen eller selve undervisningen. En femtedel har dog i høj grad gjort det, mens de fleste (33 pct.) angiver, at de har gjort det i nogen grad og en fjerdedel svarer i mindre grad og en femtedel slet ikke. I forbindelse med casebesøgene fremhæver en underviser, at de øvrige lærere, hverken har udvist engagement eller interesse for sparring om undervisningsmaterialet og elevernes udvikling. På samme skole pointerer elevernes øvrige lærere, at de ikke er blevet informeret om indsatsen i tilstrækkelig grad. Samtidig fremhæver disse lærere, at de gerne så, at ledelsen havde iværksat et samarbejde mellem dem og underviseren i Almen Sprogforståelse, da de kan se en stor relevans i et etableret samarbejde. Der er således et ønske om samarbejde fra både underviseren i Almen Sprogforståelse og de øvrige lærere, men manglende prioritering og facilitering heraf fra ledelsens side har resulteret i, at samarbejdet ikke er etableret.

På omkring halvdelen af de besøgte skoler oplever underviserne opbakning og engagement fra forældrenes side, idet forældrene tager del i børnenes lektielæsning ved eksempelvis at øve ord sammen med dem derhjemme. På den anden halvdel af de besøgte skoler oplever underviserne dog, at forældrene ikke er i stand til at understøtte deres børn i lektielæsningen grundet manglende kompetencer på modersmålet. Der er således tegn på, at forældrene kan have svært ved at understøtte indsatsen, som forudsætter en vis grad af forældreinvolvering. I nogle tilfælde mener underviseren, at det skyldes, at forældrene, hverken har et funktionelt modersmål eller dansk sprog.

I forbindelse med casebesøgene pointerer flere undervisere, at de ser et stort potentiale i det nye undervisningsområde og det tilhørende materiale. En underviser udtrykker sin begejstring for materialet således: *"Vi bruger alle de sproglige kompetencer, som børnene har, og de kommer i spil. Det er en ressource, at man trækker på alle deres sproglige ressourcer. Vi øger sproglig forståelse og ordforråd. Der er perspektiver i den her indsats. Det er emneorienteret og relateret til børnenes verden, og derved bliver det nærværende."* Underviserne udtrykker generelt stor tilfredshed med, at indsatsen er struktureret ud fra en lærervejledning med detaljerede lektionsplaner. Dette har understøttet dem i tilrettelæggelsen af undervisningen.

Denne begejstring for materialet deles af underviserne på tværs af de besøgte skoler. Flere undervisere fremhæver styrkerne ved Almen Sprogforståelse sammenlignet med traditionel modersmålsundervisning. Sidstnævnte er ifølge underviserne ofte centreret om en fjern kultur, hvor der ikke drages paralleller til elevernes danske hverdag. Almen Sprogforståelse derimod opfatter underviserne som relevant for

eleverne på flere måder – dels udvikling af sproglige kompetencer og dels emnebaseret undervisning, som relaterer til vestlig kultur og aspekter af almen dannelse.

I forhold til deltagernes vurdering af udbyttet, så giver de fleste elever på de besøgte skoler udtryk for, at de er glade for undervisningen i Almen Sprogforståelse. Eleverne vurderer overordnet set, at undervisningen er sjov, og at de udvikler deres sproglige kompetencer som følge heraf. En elev udtrykker det således: *"Jeg synes, at skolen er blevet mere spændende, efter at vi er begyndt at have Almen Sprogforståelse"* Eleverne oplever, at de lærer nye ord og begreber, som styrker deres kompetencer: *"Før kunne jeg ikke så godt de ord – det kan jeg nu. Det gør, at jeg bedre forstår teksten."* En anden elev udtrykker det således: *"Hvis vi ikke kan udtale det på dansk, så kan vi gøre det på vores modersmål. Vi lærer mange ord."* En enkelt elevgruppe mener sågar, at undervisningen i Almen Sprogforståelse har betydning for deres karakterer i andre fag: *"Vi bliver klogere af det og får bedre karakterer, fordi vi lærer nye ord."* Ikke alle elever er dog enige i, at de i andre fag kan drage nytte af undervisningen i Almen Sprogforståelse. Enkelte elever vurderer, at undervisningen er irrelevant, og at de ikke styrker deres kompetencer – hverken på dansk eller modersmålet.

Generelt vil eleverne hellere deltage i de fire ekstra lektioner i Almen Sprogforståelse end at have fri som deres klassekammerater: *"Det er fint at have flere timer end normalt. Vi vil hellere være her end at have fri."*

Flere af forældrene var til at begynde med af den opfattelse, at deres børn skulle deltage i traditionel modersmålsundervisning, og blev skuffede, da det ikke viste sig at være tilfældet. Ifølge en underviser bidrog dialog med forældrene om det konkrete indhold i Almen Sprogforståelse til, at forældrene fik øje på styrkerne ved Almen Sprogforståelse med dets udgangspunkt i dansk og vestlig kultur.

4. Konklusion

Som det indledningsvist blev præsenteret, kan der være udfordringer i at estimere effekter, eller manglende effekter, præcist nok, hvis et tilstrækkeligt antal børn ikke deltager i lodtrækningsforsøget. Således øges usikkerheden forbundet med resultaterne, og det er sværere at sige, om forskelle mellem indsats- og sammenligningsgruppen skyldes tilfældige forskelle mellem grupperne eller er en reel effekt af indsatsen. I det lodtrækningsforsøg som nærværende rapport præsenterer, var antallet skoler, der tilmeldte sig, lavere end det, der var planlagt oprindeligt.

At vi i analyserne af effekterne af indsatsen ikke har kunnet identificere effekter – hverken negative eller positive – for langt hovedparten af de ting, der er målt på, kan derfor enten skyldes, at Almen Sprogforståelse reelt ikke haft den tiltænkte effekt på de deltagende elever. På den anden side kan det dog også skyldes, at det ikke har været muligt at identificere det, hvis indsatsen egentlig har haft de ønskede effekter på eleverne.

At det viste sig at være vanskeligt at rekruttere et tilstrækkeligt antal deltagere til forsøget skyldtes til dels, at der ikke var mange elever, der passede i målgruppen. Således skulle eleverne, der deltog i forsøget være tilstrækkeligt dygtige til tyrkisk, arabisk eller somali til, at de kunne modtage undervisning på det pågældende sprog. At der allerede ved forsøgets gennemførelse viste sig at være store udfordringer i at finde et tilstrækkeligt antal elevgrupper, der passede i målgruppen, kunne tyde på, at der er et begrænset potentiale for at indføre Almen Sprogforståelse for mindre elevgrupper generelt i folkeskolen.

5. Referencer

Andersen, S. C. & Rambøll Management Consulting. 2010. Mehmet og modkulturen. En undersøgelse af drenge med etnisk minoritetsbaggrund. Rapport. København: Rambøll.

Andersen, S. C., Humlum, M. K. & A. B. Nandrup. 2014. "Indledende analyser af forsøg med modersmålsbaseret undervisning". Rapport. Aarhus: Aarhus Universitet.

Andersen, S. C., Humlum, M. K., Guul, T. S & A. B. Nandrup. 2016. *Modersmålsbaseret Undervisning – Klassebaserede indsatser*. Rapport. Aarhus: Aarhus Universitet.

Beuchert, L. V. & Nandrup, A. B. 2014. *The Danish National Tests: A Practical Guide*. Economics Working Papers, 2014-25, Aarhus University.

Egelund, N. & B. S. Rangvid. 2005. PISA-København 2004. Akf forlaget: København.

Egelund, N., Nielsen, C. P. & B. S. Rangvid. 2011. PISA Etnisk 2009. Etniske og danske unges resultater i PISA 2009. AKF Rapport København: AKF.

Rambøll. 2013. Notat om Opfølgning på tilmeldinger til forsøgsindsatser målrettet mindre elevgrupper på 4. klassestrin og forberedelse af forsøgsindsatser målrettet 1. klassestrin. Notat. København: Rambøll.

